

Tıp Fakültelerimizdeki Patoloji Lisans Eğitiminin Durum Değerlendirilmesi*

Dr. Beyhan Demirhan**

ÖZET

AMAÇ : Tıp fakültesi öğrenci eğitimi; ülkeden ülkeye, bir ülke içinde de fakülteden fakülteye içerik ve sunum açısından farklılıklar göstermektedir. Son yıllarda interaktif eğitim, problemle dayalı öğrenim gibi eğitim yöntemleri yoğun olarak tartışılmakta olup bu yöntemlerin uygulanabilirliği büyük oranda öğrenci sayısı, görsel-işitsel donanımın yeterliliği, öğretim üyesi-öğrenci oranı gibi alt yapı faktörleri ile ilişkilidir. Bu çalışmada, fakültelerimizdeki patoloji eğitiminin durum değerlendirilmesi yapılmıştır.

YÖNTEM: Öğrenci eğitimi olan 30 Tıp Fakültesi Patoloji Anabilim dalına 12 soruluk anket formu gönderilmiştir. 25 fakülteden yanıt gelmiştir.

BULGULAR: Fakültelerimizin 18'inde integre, 7'sinde klasik eğitim verilmektedir. Öğrenci sayısı 10 fakültede 200'ün üzerindedir. 6 fakültede 200-100 arası, 1 fakültede 140-60 arası, 2 fakültede 60-40 arası, 3 fakültede 40-20 arası, ve 3 fakültede 20-10 arası öğrenci eğitim almaktadır. Patoloji dersleri 17 fakültede 3. yılda, 6'sında 2. ve 3. yıllarda birinde ise 3. ve 4. yıllarda verilmektedir. Pratik derslerin teoriklere oranı 1/2 ile 1/8 arasında değişmektedir. Genel patoloji konuları 14 fakültede 50 saatin üzerinde, 8 fakültede 31-50 saat arasında, 2'sinde 30 saatin altındadır. Çoğu fakültede derslerde slayt makinesi ve tepegöz kullanılırken, az sayıda merkezde video ve CD-ROM (sırasıyla 5 ve 2) dan yararlanılmaktadır. 17 fakültede öğrenciler klinikopatolojik toplantı izleyebilirken, 10 fakültede otopsi yapılmasını veya sunumunu görebiliyorlar. 14 merkezde elektif patoloji eğitimi uygulanırken 11'inde uygulanmamaktadır.

SONUÇ: Eğitim yöntemlerinin seçiminde, fakültenin koşulları en önemli belirleyici faktör olarak görülmektedir.

Anahtar Kelimeler : Patoloji, lisans eğitimi, eğitim yöntemleri

GİRİŞ

Tıp fakültesi öğrenci eğitimi; ülkeden ülkeye, bir ülke içinde de fakülteden fakülteye içerik ve sunum açısından farklılıklar

* Bu çalışmanın bir kısmı XIV. Ulusal Patoloji Kongresinde poster olarak sunulmuştur.

** Başkent Üniversitesi Tıp Fakültesi Patoloji AD, Ankara

SUMMARY

An evaluation of the pathology education in the medical schools

AIM: Medical undergraduate education varies from one country to the another, from one faculty to the another within a single country in terms of content and delivery. Recently such educational methods as interactive education, problem-based training have been extensively discussing and applicability of these newly emergent educational methods depends heavily on the factors concerning infrastructure including the number of students, availability of visual-audio equipment, ratio of lecturer per student. This study analyses the pathology education in our faculties.

METHOD: A 12-item questionnaire was sent to 30 pathology department of medical schools having undergraduate education. Of these questionnaires sent, 25 were returned and used in the study.

FINDINGS: Of the medical schools involved, in 18 integrate educational methods, in 7 traditional educational methods were used. The number of students in them are as follows; more than 200 students in 10 faculties, 200-100 students in 6 faculties, 100-60 in 1 faculty, 60-40 students in 2, 40-20 students in 3, 20-10 students in 3. Pathology education is introduced at the third year in 17 institution, at the second and third years in 6, at the third and fourth years in one. The ratio of practical courses to the theoretical lectures varies between 1/2 and 1/8. General pathology topics are studied more than fifty hours in 14 institutions, 31-50 hours in 8, and less than thirty hours in two institutions. Mostly slides and overhead projection are used in these courses but very rarely video and CD-ROM are employed (in 5 and 2 institutions, respectively). In 17 institutions, students can attend clinical-pathological conferences, in 10 institutions they can observe autopsy. In 14 institutions, elective pathology education is being delivered while in 11 institutions it is not employed.

CONCLUSION: Conditions of the institutions seem to be the determining factor in the selection of educational methods.

Key Words: Pathology, undergraduate education, education methods

Tıp Fakültelerimizdeki Patoloji Lisans Eğitiminin durum Değerlendirmesi

Öğrenci sayısı	200	200-100	100-60	60-40	40-20	20-10
Fakülte sayısı	10	6	1	2	3	3

Tablo 1 : Tıp fakültelerimizdeki öğrenci sayıları

Pratik/teorik	1/2	1/3	1/4	1/5	1/6	1/8
Fakülte sayısı	6	11	2	1	2	2

Tablo 2 : Patoloji eğitiminde pratik derslerin teorik derslere oranları

göstermektedir. Son yıllarda Amerika ve Avrupa'daki bazı tıp fakültelerinin öncüsü olduğu, interaktif eğitim, probleme dayalı öğrenim gibi eğitim yöntemleri ön plana çıkarılmıştır (1,2). Bu eğitim yöntemlerinin uygulanabilirliği; fakültelerin alt yapı koşulları (öğrenci- öğretim eleman sayısı, görsel işitsel, basılı döküman varlığı) ve öğretim elemanlarının konuyu benimsemeleri ile doğrudan ilişkili gözükmektedir (2,3).

Bu çalışmada; ülkemizdeki lisans düzeyinde öğrenci eğitimi olan tıp fakültelerinde patoloji eğitiminin durumu, alt yapı koşulları ve öğretim üyelerinin eğitim yöntemleri ile ilgili eğilimlerini de içerecek şekilde, büyüteç altına alınmak istenmiştir.

YÖNTEM: Lisans öğrencisi eğitimi olan 33 tıp fakültesine 12 soruluk, tek sayfalık anket formu gönderilmiştir. Bu fakültelerden üçünün (Yeditepe, Pamukkale ve Mersin) öğrencileri başka bir fakültede (sırasıyla Marmara, Dokuz Eylül ve Çukurova) eğitim görmekte. Eğitim veren 30 tıp fakültesinin 25'inden (%83.3) ankete yanıt gelmiştir. Anket formu gönderilirken telefonla öğretim elemanlarından biri ile konuşulup, formu bölüm başkanının veya eğitimden sorumlu öğretim üyesinin doldurması sözel olarak istenmiştir.

BULGULAR

Öğrenci sayısı 16 fakültede (% 64) 100'ün üzerindedir (Tablo 1). Bu fakülteler 10 yılın üzerinde öğrenci eğitimi veren kurumlardır. 60'ın altında öğrencisi olan fakülteler 5 yıldan daha az süredir lisans eğitimi vermektedirler (kişisel görüşme).

Öğrenci eğitimi 18 fakültede (% 72) integre, 7 fakültede (% 28) klasik sistemle yapılmaktadır. Fakültelerin çoğunda uygulanmakta olan eğitim yöntemi (klasik veya integre olarak) benimsenirken integre eğitim yapan 2 fakülteden klasik eğitim, klasik tarzda eğitim yapılan 3 fakülteden integre yöntem lehinde görüş bildirilmiştir. İntegre sistemle eğitim yapan 8 patoloji bölümünden probleme dayalı öğrenim, interaktif eğitim modelleri gibi eğitim yöntemlerinden de yararlanan yeniden düzenlenmiş integre sistem uygulama isteği gelmiştir.

11 fakültenin (% 44) patoloji anabilim dalı öğretim üyeleri probleme dayalı öğrenim modeli ile ilgili bilgilerinin olmadığını belirtmişlerdir.

25 fakülte içinde 9 patoloji anabilim dalında (% 36) eğitim

koordinasyonunda görev alan (dönem koordinatörü veya koordinatör yardımcısı, gibi) öğretim üyesi bulunmamaktadır. 16 fakültede eğitim koordinasyonunda patologlar aktif rol almaktadırlar (% 64).

Patoloji dersleri 25 fakültenin 17'sinde sadece 3. Yılda (% 68), altısında 2. ve 3. yıllarda (% 24), birinde 3. ve 4. yıllarda (% 4) ve birinde ise 2. yılda (% 4) verilmektedir. Elektif patoloji eğitimi (staj veya intern'lük şeklinde) 14 fakültede (% 56) uygulamada iken 11 fakültede (% 44) uygulanmamaktadır.

Genel patoloji konuları; 14 fakültede 50 ders saatinin üzerinde (% 56), 8 fakültede 31- 50 saat arasında (% 32) ve 2'sinde 30 saatin altında (% 8) işlenmektedir. Bir fakülteden bu soruya yanıt gelmemiştir.

Yirmi beş fakültenin 3'ünde (% 12) derslerde kaynak kitap olarak sadece Robbins veya Anderson gibi kitaplar kullanılırken diğer fakültelerde değişik genel ve organ patolojisi kitap ve atlasları kullanılmaktadır.

Fakültelerin hemen hepsinde derslerde slayt makinesi ve tepegöz kullanılırken az sayıda merkezde video ve CD-ROM'dan (sırasıyla 5 ve 2) yararlanılmaktadır.

Patoloji bölümlerinden 22'sinde (% 88) derslerde kişisel veya bölüm slayt arşivleri (orijinal) kullanılmaktadır.

On yedi fakültede (% 68) öğrenciler kliniko-patolojik toplantı izleyebiliyorlarken, 10 merkezde (% 40) otopsi yapılmasını veya sunumunu görüyorlar.

Pratik uygulamanın teorik derslere oranı 1/2 ile 1/8 arasında değişmektedir (Tablo 2). Bir fakülteden bu soruya yanıt gelmemiştir.

Fakültelerin çoğunda bir veya iki öğrenciye bir mikroskop düşmektedir.

TARTIŞMA

Öğrenci sayısı yeni kurulan fakültelerde 60'ın altında olup (ortalama 30) bu fakültelerde de öğrenci sayıları her yıl artış göstermektedir. Kocaeli Üniversitesi Tıp Fakültesinde 1997-98 öğretim yılında 3. yılda 37 öğrenci varken, 1998-99'da 58, 1999-2000'de 84 öğrenci olacaktır. Yüzüncü Yıl Üniversitesinde de 1998-99'da 15, 1999-2000 öğrenim yılında 60 3. Yıl öğrencisi olması beklenmektedir. Düzce Üniversitesinde de benzer durum vardır. 1998-99'da 18 olan öğrenci sayısı 1999-

2000 yıllarında 25 olacaktır. Öğrenci sayısının çoğu fakültede 100'ün üzerinde olmasının, önemli ölçüde, az sayıda öğrenciden oluşan çalışma gruplarına dayanan probleme dayalı eğitim yöntemini zorladığı görülmektedir.

Patoloji bölümlerinin % 32'sinde yeniden düzenlenmiş integre sistemle eğitim yönünde eğilim izlenmektedir. Yeniden düzenlenmiş integre sistem istemi, probleme dayalı öğrenim şeklinde olmayıp, fakültenin kendi koşullarına uyan yöntemler olarak belirtilmiştir. Bu paralelde bir görüş ve çalışma XIV. Ulusal Patoloji Kongresinde sunulmuştur (4). Bu ankete, her bölümden birer öğretim üyesinin yanıt verdiği ve aynı bölümdeki öğretim üyeleri arasında farklı görüşler olabileceği göz önüne alınırsa, bu saptama gerçek eğilimi tam anlamıyla yansıtmıyor olabilir.

Tıp fakültelerinde patoloji eğitimi 3. yılda yoğunlaşma göstermektedir. Az sayıda fakültede 2. veya 4. yıllara yayılım izlenmektedir (% 32). Ancak fakültelerin yaklaşık yarısında elektif patoloji eğitiminin olması, yayılımı 4.5. ve hatta 6. yıllara çekmektedir.

Spiral tipte öğrenim modelinde, disiplinlerin ilk yıldan son yıla kadar basitten karmaşığa doğru yayılım, göstermesi beklenmektedir. Ayrıca son yıllara yayılmış bir patoloji eğitimi, tıp öğrencilerine, uzmanlık seçiminde de yararlı olacaktır.

Avrupa Patoloji Derneği çerçevesinde kurulan öğrenci eğitimi çalışma gruplarında genel patoloji derslerine özellikle ağırlık verilmesi önerilmektedir. Lisans öğrencilerine genel patoloji eğitiminin minimum 22-26 teorik ders halinde verilmesi istenmektedir (3). Fakültelerimizin çoğunda (% 56) önerilenden çok daha fazla sayıda (50 saat üstünde) genel patoloji dersi verildiği görülmektedir. Ülkemizdeki tıp fakültelerinde genel patoloji eğitime gereken önemin verildiği izlenimi alınmakla birlikte bu derslerin kürsü dersi olarak tabir edilen konferans şeklindeki dersler olduğu ve organ patolojisi derslerinin de önerilenden fazla olduğu göz önüne alınırsa teorik ders fazlamızın olduğu anlaşılmaktadır.

Patoloji lisans eğitiminde, teorik derslerin bir kısmının,

görsel işitsel eğitim saatleri, klinikopatolojik olgu/otopsi tartışmaları ve panellere dönüştürülmesi uygulanabilir ve yararlı yöntemler olarak görülmektedir (4). Görsel-işitsel destek; video programları, sesli metinler, CD-ROM'lar veya kitaplı slaytlarla sağlanabilir. Ancak bu sistem fakültelere maddi yük getirmektedir. Fakültelerimizin % 28'inde video veya CD-ROM'lardan yararlanılabilmektedir.

Öğrencilerin problem çözme yoluyla eğitimi; patolojide kullanımı kolay bir yöntem olarak gözükmektedir. Problem çözme yönteminin bilinçli bir şekilde planlandığında; klinikopatolojik toplantılar ve otopsi sunumları aracılığı ile büyük oranda uygulanabileceği anlaşılmaktadır. Klinikopatolojik konferanslar ve otopsi sunumları öğrencilerin belirli bir hastada tanı ve yorumlama yollarını görmeleri ve kendilerinin de fikir jimnastiği yapmalarını sağlayacaktır. Fakültelerimizde öğrencilerin bu toplantılara katılımları sırasıyla % 68 ve % 40 oranlarındadır. Klinikopatolojik toplantı ve otopsi sunumlarının nitelik ve nicelik olarak öğrenciye yönelik planlanması ve yapılması yararlı olacaktır.

Fakültelerimizde öğrenci sayısının arzu edilenden fazla olduğu, alt yapının pratik uygulamalar için (pratik ders sayıları, mikroskoplar, gibi) daha iyiyken görsel-işitsel eğitim sistemi için yeterli olmadığı gözükmektedir. Bu konuda maddi problemler dışında görsel-işitsel materyallere erişim de kanımca önemli bir sorundur. Patoloji dernekleri, lisans eğitimi ile ilgili CD-ROM, slayt setleri, videolar gibi dokümanları araştırarak, bir ön elemeden geçirerek isteme adresleri ve ücretleri de açıkça belirtilerek tavsiye edebilir:

Eğitim sistemi ve yöntemleri belirlenirken, fakültenin alt yapısı, olanakları, öğrenci sayısı ve öğretim elemanlarının motivasyonu; göz önünde bulundurulması gereken ana unsurlar olarak gözükmektedir.

TEŞEKKÜR: Katılımlarıyla bu çalışmanın ortaya çıkmasında büyük destekleri olan Tıp Fakülteleri Patoloji Anabilim Dalı Öğretim üyelerine minnet duygularımı sunarım.

KAYNAKLAR

1. Walton HJ, Matthews. Essentials of problem-based learning. Med Educ 1989; 23:542-558.
2. Terzioğlu A. Daha kaliteli tıp eğitimi için model arayışları. Cumhuriyet Bilim ve Teknik. 574/16.
3. Iversen OH. The teaching of pathology in undergraduate education programs in medicine in Europe. Pathol Res Pract 1997; 193:241-256.
4. Kandiloğlu G. Patoloji eğitiminde günümüzdeki uygulamalar. XIV. Ulusal Patoloji Kongresi Kitabı 11-17 Nisan 1999, sayfa 140-144.

DÜZELTME

Ankara Patoloji Bülteni 1999; (1), 13 - 15, sayısında çıkan "Testisin malign lenfomaları" isimli makalenin (Dr. G. Güler, Dr. G. Altınok, Dr. A. Üner, Dr. İ. Çelik, Dr. A. Sungur, Dr. H. Özen) düzeltmesi;

1. Derginin 21. sayfasında yer alan tablonun numarası ve başlığı çıkmamıştır.

Tablo 2: Histopatolojik ve immünohistokimyasal bulgular" olacaktır.

2. Aynı tabloda 1. vakaya ait immünohistokimyasal çalışma sonuçları çıkmamıştır.

CD 45RO (-), CD 20(+), B-hücre" olacaktır.